

Disputatio juridica inauguralis de Senatusconsulto Vellejano

<https://hdl.handle.net/1874/345792>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE

Senatusconsulto Vellejano,

Q U A M,
FAVENTE DEO OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

M. JOHANNIS LEUSDEN,

Philosophiæ Doctoris, & Linguae Sanctæ in Illustri
Academia Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, & Nobilissima
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
rite ac legitimè consequendis,

Eruditorum examini subicit

DANIEL VAN LIEBERGEN, AMSTEL. BATAV.

A. D. XII. MARTII, horâ locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc xciv.

17
A Spectatissimo, Consultissimoque VIRO,
D. DANIELI van LIEBERGEN,
Magistro, Solertissimo, Subtilissimo, Patriæ, &
Tutori quondam suo Fidelissimo, de se sui que Stu-
diis permultum merito, in aeternum Colendo.

Clarissimo, Doctissimo, Et admodum Reve-
rendo VIRO,

D. JACOBO TRIGLANDIO,
S. S. Theol. Doctori, ejusdemque facultatis in Illu-
stri Academia Lugduno Batava Professore Celeber-
rimo, Verbique Divini ibidem in Ecclesia Præconi
Fidelissimo, Facundissimo, Consobrino admodum
Honorando,

UT ET

Gravissimo, Prudentissimoque VIRO,
D. REGNERO STAPEL,
In Foro Amstelodamensi Pragmatico Celeberrimo,
Procuratori Disertissimo & Integerrimo, Patrono,
& Studiorum suo Fautori ac Promotori, perpe-
tuum Venerando, omnibusque Grati animi officiis
Prosequendo.

Hanc Disputationem debita Reverentia, ac Submissione

D. D. D.
DANIEL VAN LIEBERGEN,
Ex Collegio Francisci Halma, Accedens

Typographi, cl. l. c. xiv.

DE
Senatusconsulto Vellejano.

Auspiciaturus pro more Academico, disputationem de S^{cto} Vellejano, dicendum arbitror cum Gajo J^{cto} *in l. 1. ff. de O. 7.* inconveniens esse, omissis initis, atque origine non repetita, & illotis, ut ita inquit, manibus, protinus materiam interpretationis tractare. Quam ob causam non incongruum fore arbitror, in originem S^{cti} pauca inquirere. Cum enim moribus populi Romani verecundia muliebri parum videretur congruere, si mulieres susciperent defensiones alienas, *l. 18. C. de procurat.* & virilibus fungerentur officiis, alienisque causis se immiscerent *l. 1. §. 5. ff. de Postul.* Quippe quas conditio naturæ, & verecundiæ Stola, ut in foro & judiciis taceant, cohibere debet. *Kaler. Max. lib. 8. cap. 3.* omniaque officia, tam publica, quam privata, eisdem essent adempta. *l. 2. ff. de Reg. 7.* idque partim ob sexus imbecillitatem, partim ob inconsideratam facilitatem *l. 1. §. 1. l. 2. §. 2. h. t.* consentaneum quoque fuit constituere, ne mulieres pro aliis intercederent, & si de facto intercesserint, ne in easdem derur actio. Qua de re Augusti, temporibus Augusti, mox Claudii, Edictis, *Ne foemina pro viro suis intercederent l. 2. ff. h. t.* postea S^{cto} Vellejano plenissime cautum est, *Ne pro ullo foemina intercederent l. 1. pr. l. 2. §. 1. h. t. l. 2. pr. de Reg. 7.* Quando autem hoc S^{crum} latum sit, certo non constat; fert tamen conjectura,

circum tempora Cassii Longini factum esse. arg. l. 16. §. 1. h. t. Vixit autem hic temporibus Tiberii, ad tempora usque Vespasiani Imp. ut constat ex l. 2. circ. fin. ff. de orig. juris. Vocatur autem hoc SCtum passim in jure Senatusconsultum Vellejanum; idque a Vellejo Tutore, qui cum Marco Silano de Intercessionibus foeminarum verba ad Senatum fecit. l. 2. §. 1. h. t. Et videntur hi duo Consules suffecti fuisse, propterea; quod eorum nomina in Fastis consularibus non legantur. Appellatur quoque Senatusconsultum de intercessionibus foeminarum, l. 15. 29. §. 1. h. t. l. 2. l. 10. l. 19. h. t. l. 10. ff. de Condit. ind. Exceptio intercessionis l. 7. §. 1. ff. de except. Senatusconsultum, & decretum patrum. l. 13. l. 19. C. h. t. amplissimi ordinis beneficium. d. l. 10. C. h. t. obligationis alienae recusatio. l. 15. ff. h. t. & generaliter beneficium in l. 24. §. 2. h. t.

I I.

Hiscum itaque breviter praemisissis, verba hujus SCti, quae Ulpianus Jctus in l. 2. §. 1. ff. h. t. nobis exhibet, hic inserere non abs re erit. Sic sese habent; Quod Marcus Silanus, & Vellejus Tutor, Consules, verba fecerunt de Obligationibus foeminarum, qua pro aliis ree fierent, quid de ea re fieri oportet, de ea re ita consuluerunt: quod ad fidejussiones & mutui dationes pro aliis, quibus intercesserint foemina, pertinet, tamen si ante videtur ita jus dictum esse, ne eo nomine ab his petitio, neve in eas actio deur, cum eas virilibus officiis fungerentur, & ejus generis obligationibus obstringi non sit equum, arbitrari Senatorem, recte atque ordine facturos, ad quos de ea re in jure aditum erit, se dederint operam, ut in ea re Senatus voluntas servetur. Facile ex supra dictis colligi potest, primo hoc SCtum vetare, ne mulieres intercedant. Secundo loco, si contra factum sit, auxilium tribuit adversus intercessionem. Postremo ex sententia SCti concludi potest, huic quidem auxilio plerumque, non tamen semper locum esse: de quibus dicemus ordine. Primo

DISPUTATIO JURIDICA

Facilius enim mulier se obligat, quam alicui donat, *l. 4. ff. h. t.* Attamen si præcedente obligatione, quam SCtum de intercessionibus efficacem esse non sinit, solutionem fecerit, ejus SCti beneficio munitam se ignorans, locum habet repetitio *l. 9. C. h. t.* uti infra latius dicemus.

VI.

Dico, si se pro alio obliget, nam ex promissione suo nomine facta, non minus mulier convenitur, quam vir, cum cautius se gerat, agendo de rebus suis, quam cum de obligatione agit alterius, *l. 2. C. h. t.* ubi Antoninus Imp. Senatusconsulti auxilium denegat mulieri, quæ pro creditore se alii obligavit, fidejubendo pro eo, aut per delegationem se ream vice creditoris constituendo, scilicet ad eam quantitatem, quam ipsa suo creditori debet. Nam si ultra eam quantitatem intercederet, quin SCti exceptione se tueri possit, non ambigitur, cum in reliquo revera alienam suscipiat obligationem.

VII.

Intelligitur autem mulier intercessisse, aut se pro alio obligasse. (1.) Si sine decipiendi animo, in jure interrogata, respondet se hæredem esse, cum tamen non esset *l. 23. h. t.* 2. Si alieno nomine in Arbitrum compromittat. *l. 32. §. 2. de recept.* 3. Si novatione facta, promittat, quod alius debet *l. 8. §. 2. 6. h. t.* vel constituat *l. 1. §. 1. de const. pec.* 4. Si mulier creditori viri fundum vendidit. (& tradidit) ea conditione, ut emptor acceptam pecuniam viro referret *l. ult. §. 2. ff. h. t.* Et hoc procedit, si ipse creditor emerit, sive interposuerit alium, *d. l. ult. §. 2.* 5. Cum delegata est a non creditore ei, qui scit, aut scire potuit eam se exceptione tueri posse, & proinde deleganti verè non esse obligatam, *arg. l. 8. §. 2. vers. Marcellus autem. l. 17. pr. l. 19. §. ult.*

S. ult. l. 24. pr. h. t. l. 19. vers. diversim. de Novat. 6. Si ex intercessione debitor solvit, aut delegari se per juris ignorantiam passa est creditori *l. 8. §. 2. 3. h. t. l. 9. C. h. t. facit l. 9. pr. de juris & facti ignor.* 7. Si mulier, ne ipsa intercederet, alii mandet, ut pro alio intercedat *l. 6. 7. §. ult. §. 3. h. t.* 8. Si rem suam, vel sibi obligatam, pro alio det pignori *l. 8. pr. l. 5. 7. 11. C. h. t.* 9. Si fraude creditorum adierit hereditatem, ut res alienam susceperet *l. ult. pr. h. t.* Item, si heredi dubitanti an nomina debitorum idonea sint, mulier promiserit se praestitutam, quanto minus a quoquo eorum conservari possit *l. 19. §. 4. h. t.* 10. Si creditor, qui cum alio contrahere proposuerat, mulieris personam elegit: intelligitur mulier intercessisse *l. 2. §. 1. ibi & mutui donationes. l. 8. §. 14. l. 12. l. 28. §. ult. l. 29. h. t. l. 14. l. 19. C. h. t.* 11. Si tutori se excusare volenti mulier indemnitatem promittat *l. 6. vers. sin. autem C. h. t.* Si in causam communem, quae separatim expediri potuisset, veluti in emptionem, communi nomine pecunia mutuo sumpta, à muliere & altero debitore, & correi in solidum sint constituti, ex parte est intercessio *l. 17. §. ult. vers. at si in aliquam ff. h. t.* 12. Si pro debitore Titius & mulier correi sint facti *l. 18. h. t. l. 48. princ. de fidejuss. & mand.* 14. Si cum esset debitor pecuniam promisit, ne delegeretur *l. 24. §. 1. h. t.* 15. Si fidejussit pro aliquo *l. 3. C. h. t. l. 3. 48. de fidej.* 16. Si intercessit pro eo, qui obligari non potest, aut potest restitui *l. ult. §. ult. l. 8. §. ult. l. 9. h. t.* 17. Si apud minorem pro alio, qui tamen solvendo est, mulier intercesserit *l. 12. de minor. 25. ann. facit l. ult. pr. h.* 18. Si tutelam suscepit, nam & in tutela species est intercessionis *arg. l. fin. C. quando mulier Nov. 94. c. 2. Nov. 118. c. 5.* Ex quibus omnibus apparet, sive re sive verbis, sive quocunque alio contractu mulier intercesserit, exceptioni locum esse *d. l. 2. §. 4. ff. l. 18. C. h. t.* Idque sine distinctione personarum, pro quibus intercessio facta sit, licet pro filio *l. 3. C. h. t. l. 1. §. 1. de appell. recip.*

aut

aut defensore filii absentis *l. 6. l. 7. pr. h. t.* aut patre *l. 8. C. h. t.* aut alia muliere *Paul. l. 2. sent. 11. vers. 1.* & præcipue quidem, si pro marito intercesserit mulier, *l. 2. pr. l. 17. l. ult. §. 2. C. h. t. l. 3. l. 7. l. 10. l. 14. l. 15. Nov. 134. c. 8.*

V I I I.

Visis his speciebus intercessionis, quas enumerasse sufficiet; nunc in auxilium & beneficium S^Cti porro inquirendum. Id auxilium duplex est. Nam hic & mulieri succurritur, & succurritur creditori. Dicit Senatusconsultum, *ne in eam eo nomine petitio, actiove detur*: totidem pene verbis, quibus hæc ipsa S^Cto Macedoniaeno denegantur. *l. 1. ff. de S^Cto Macedoniano.* *Ne petitio actiove*, id est, ne actio sive in rem, sive in personam adversus mulierem hæredemve ejus detur. Nam petitio in rem actio est; actio in personam *l. 28. de obl. & act. l. 128. §. 2. ff. de verbor. signific.* Hæc autem verba, ne qua petitio actiove detur in mulierem ob intercessionem, hanc significationem habent, ut si constet mulierem se obligasse non pro se, sed pro alio, idque extra eos casus, in quibus cessat auxilium Senatusconsulti, ne omnino detur actio in mulierem. Quod si ambigetur, utrum obligarit se pro se, an pro alio, aut an interveniant aliquæ exceptiones, detur quidem actio in mulierem, sed & mulieri detur Senatusconsulti exceptio, qua probata non teneatur. Et hoc sic explicat Ulpianus. circa Edictum de jurejurando in *l. 9. pr. ff. de jurejur.* Nam edictum de jurejurando, de actione non dando iisdem verbis conceptum est, quo Senatusconsultum Vellejanum. Pollicetur enim Prætor se in eum, qui jurasset, actionem non daturum *l. 7. ff. d. t.* Quæ verba interpretans Ulp. in *d. l. 9.* ita scripsit, *posteaquam juratum est, denegatur actio, aut si controversia erit, id est si ambigetur, an jusjurandum datum sit, exceptioni locus est.* Quæ definitio quoque locum habet in S^Cto

-SCTO Macedoniano, Vid. l. 7. l. 10. l. 11. l. 19. ff. de SCTO
-Maced. l. 1. C. cod.

I X.

Hac exceptione ob intercessionem, mulieri constituta sequitur ea, quæ sunt in vi hujus exceptionis. Vis duplex, Una, qua fit, ut non modo exceptio mulieri competat; sed & transeat ad omnes, ad quos eadem obligatio intercessionis pertinet, heredes puta. l. 7. 14. 20. C. h. t. Menoch. lib. 3. presunt. 103. No. 18. Quod tamen limitatur, nisi defuncta mulier heredi prohibuerit expresse vel tacite, ne ista exceptione uteretur. Joh. de Sande Lib. 3. deo. Fris. Tit. 11. def. ult. Competit fidejussori mulieris intercedentis l. 14. C. h. t., licet donandi animo intercedat. l. 16. §. 1. ff. h. t. Quia totam obligationem Senatus improbat, & exceptio hæc rei cohæret. l. 7. §. 1. ff. de except. Zang. de Except. p. 3. C. 11. N. 18. Item competit ei qui pro muliere intercedente pignus dedit. l. 2. ff. qua res pign. Competit & procuratori, qui mandato mulieris pro alio intercessit apud creditorem scientem l. ult. §. 3. h. t. ne, si exceptio ei non daretur, actio prior intercidat & mulier mandati teneatur l. 30. §. 1. h. t. sic & ei competit, qui cum mulieris debitor non esset, delegatus est à muliere. l. 8. §. 4. 6. h. t. Item ei, cui mulier, creditore ignorante alterius gratia mutuatura pecuniam, stipulanti spondit, & alteri numerare jussit l. 19. §. ult. h. t. Quæritur autem, si mulier cum alio sc. Masculo intercesserit, an hoc beneficium SCTi profit confidejussori? Quod negamus, sed subducta persona mulieris, contra marem in solidum dari actionem Papinianus ait. cum is non ignoraverit, vel ignorare non debuerit mulierem frustra intercedere l. 48. ff. de fidejuss. & ita etiam apud Curiam Prisiæ judicatum esse refert Sande Lib. 3. Tit. 10. def. 2. Sane si mulier & Titius socii sint, & in rem com-

B

munem

munem fidejusserint, mulier tenetur pro sua tantum parte, & non pro parte masculi: quia pro parte masculi videtur intercessisse, dum se obligavit in solidum. *l. 17. in fin. ff. h. t.* Et ita intelligenda est subsequens *l. 18. ff. h. t.* nempe quod ibidem etiam mas & fœmina pro alio fidejusserint in rem communem, & sic concilianda est, *d. l. 18. cum d. l. 48. ff. de fidejuss.* quæ aliter pugnare videntur.

X.

Quæri autem, solet, an hoc SCrum proficit etiam illustribus fœminis veluti Reginis, Ducissis Comitissis, Abbatissis, aut aliis Regalia & jurisdictionalia habentibus, & ab Historicis posteritati commendatis, quales fuerunt Johanna Regina Siciliae, Elisabetha Angliæ Regina, Maria Regina Hungariæ, Margaretha Daniæ Regina, & quales adhuc hodie reperiuntur multæ Abbatissæ in Imperio Romano Germanico, quæ vigore matriculæ, Imperii statibus annumerantur? Sed cum hæ mulieres virilia & magni momenti negotia recte sustinere, pro Tribunali sedere, jus dicere, commissiones perficere, arbitri officium suscipere, Laudum proferre legationis munus obire possunt *C. 42. de elect. in 6. C. dilecti, de arbitr. c. cum dilecta, de confirm. util.* Schrader *de feud. p. 12. Sect. 1. Num. 5. 6.* Camill. Borell. *de comprom. §. 2. gl. 4. num. 6.* Kirchner *de legatis c. 3. n. 37.* nec in ejusmodi Heroïnis facile aliqua imprudentia, aut imbecillitas consilii cadat, ut in tenuioris fortunæ mulieres, non temere DD. nonnulli volunt rationem SCti haud pati, ut illarum intercessio irrita sit.

X. I.

Altera vis exceptionis Vellejani in eo est, ut mulier, quæ intercessit, si auxilio Senatusconsulti se munitam

igno-

ignorans solverit, possit solutum repetere *l. 9. C. b. t.* Commune hoc omnium exceptionum perpetuarum, ut qui unam aliquam ex his habet, quasi verè non debeat, si solverit per errorem, repetat *l. 40. ff. de cond. indeb.* Secus si sciens solvit, per *l. 9. C. de cond. indeb. l. 1. ff. eod.* Cur minus qui sciens solvit, quam qui ignorans, cum uterque pariter solvat indebitum, id est, dat ob eam causam, quæ nulla est? Redditur hæc ratio, quod qui ignorans solvit, ideo solvit, quia putat se necesse habere solvere. Qui in hac opinione est, aperte non vult donare; Cum nemo in necessitatibus liberalis existat, ut ait *J. C. in l. 18. ff. de adim. leg.* Qui autem cum sciat se non debere, id est, nulla necessitate cogi ad dandum, nihilominus dat, intelligitur donare, ex definitione donati *l. 17. ff. de bonis libert. l. 82. ff. de Reg. 7.* Hinc regula juris; Cujus per errorem dati repetitio est, ejus consulto dati donatio est. *l. 53. ff. de Reg. 7.* Donati porro nulla repetitio *l. 6. § 7. C. de cond. ob caus. dat.* Illud vero proprium mulieris in hoc errore, quod masculi majores ita repetunt indebitum solutum, si per errorem facti solverint *l. 10. C. de jar. § fact. ignor.* non juris, uti volunt *Vinnius, Bockelmannus, Huberus* & alii; sed non est nostri instituti illam quæstionem hic excutere, mulier autem repetitionem habet, & si in jure errans solverit, idque est quod posuimus, eam repetere posse, etsi ignoret se auxilio Senatusconsulti munitam; quod fit, non cum ignorat se intercessisse pro alio, cujus facti ignorantiam prætere non potest *l. 7. ff. b. t.* Sed cum hoc sciens, putat se jure ex sua promissione obligari, ignorans Senatusconsulti auxilium in mulierum intercessionibus. Hoc ideo; quia juris error in damnis rei suæ mulieribus non nocet, non dico rei suæ amittendæ, sed & jam amissæ *l. 9. ff. de juris § facti ignor.* Nec metuemus, ne in hac repetitione obstet mulieri obligatio naturalis, quæ soluti solet impedire repetitionem *l. 10. ff. de oblig. § action.* Qui enim exce-

ptionem perpetuam habent, ideo habent; quia nec natura æquum est eos teneri, id est, quia nec natura obligantur. Præterquam si exceptio comparata sit in odium creditoris; qualis est Macedoniani. Quam ob causam & adversus eam exceptionem solutum repeti non placet. *l. 40. ff. de cond. indeb. l. 9. §. ult. & l. 10. ff. ad SCum Macedon.*

XII.

Sed quemcunque effectum liberationis superioris esse placet meminimus nihil amplius esse in ea liberatione ex jure vetere, quam ut mulieri detur ea exceptio Vellejani, de qua agimus. Quæ res declarat, mulierem ex intercessione, etiam post Senatusconsultum Vellejanum, teneri ipso jure: quia non est exceptio, nisi adversus actionem jure constitutam *pr. instit. de except.* Et hoc quidem jus vetus fuit perpetuum. Justinianus effecit, ut interdum nec teneatur mulier ex hac causa ipso jure. Quod contingit I. Si mulier aliter quam instrumento publice confecto, & tribus testibus subsignato, intercesserit *l. 23. §. ult. C. h. t.* II. Si cum alius accepisset mutuum pecuniam, scriptum sit mulierem accepisse *l. 1. C. h. t.* Ratio est in *l. 4. C. plus val. quod l. 21. C. de transactio- mb.* licet mulier subscripserit. *Auth. si qua mulier C. h. t.* III. Si quis res mulieris pro se sine mulieris voluntate pignori obligaverit *l. 5. pr. C. h. t.* IV. Si pro marito intercesserit. *Novell. 134. C. 8. Auth. si qua mulier. C. h. t.* in qua specie jussit Imperator eam intercessionem plane nullius esse momenti, perindeque haberi, quasi hic neque factum quicquam, neque scriptum esset, idque sive privato, sive publico instrumento debitum cautum sit. Quibus verbis nihil aliud cavet, quam mulierem ex hac causa ipso jure non teneri, nec in eo desiderari auxilium Senatusconsulti, ut idem interpretatur in *d. l. 23. C. h. t.*

fin. h. t. Statim autem competit hæc actio creditori, & si mulier quæ Intercessit solvit, & solutum nondum repetiit *l. 24. §. 2. ff. h. t.* vel etsi dies aut conditio, sub qua mulier promisit, nondum existat, *l. 13. §. 2. ff. h. t.* Quo enim bonum est, ut ait JCtus in *d. l. expectare conditionem vel diem*; cum in ea causa sit prior iste debitor, ut omnino ipse debeat suscipere actionem. Quid autem, si alius nulla veteri obligatione teneatur, sed mulier in se novam susceperit? v. g. Cum tibi pecuniam mutuam daturus eram, mulier intervenit, & a me mutuam accepit, acceptamque tibi dedit? JCtus in *l. 8. §. pen. ff. h. t.* ait. *Datur in eo actio, qua instituit magis quam restituit obligationem: ut perinde obligeris eodem genere obligationis, quo mulier est obligata.*

X V.

V I X.

Non tamen semper creditori datur restitutoria hæc actio. Denegatur illi, si pro tali debitore mulier intercesserit, qui vel ipse obligari non possit, ut pro pupillo, qui locupletior factus non est; aut pro eo, qui restitui potest, ut minor 25 annis; aut pro eo, a quo exigi non potest, ut filiofam. contra S^Ctum Macedonianum contrahente *l. 8. §. 15. ff. h. t.* Non datur quoque hæc actio, si mulier sic solverit, ut repetere non possit, aut si mulieri, quæ ita erat solutura ne repeteret, accepto latum sit *l. 8. §. 10. ff. h. t.* Tunc autem mulier sic solvit, ut repetere non possit, cum sciens se auxilio S^Cti munitam, solvit, ut indicat *l. 9. C. eod.* Est quoque denegandæ hujus actionis causa, si mulier, quæ intercessit, parata sit, iudicium pro vetere debitore accipere, ne in eum actio detur *l. ult. §. penult. ff. h. t.* Hoc ideo, quia iudicium pro alio suscipere ut cum liberis, liberationis genus est, qua non minus liberatur debitor etiam invitus, quam si quis pro eo solvisse *l. 23. ff. de solut.*

Resti-

XVI.

Restitutoria hæc actio non tantum creditori datur ad-
versus veterem debitorem, ut est in *l. 1. §. ult. ff. h. t.* id-
que si causa sit integra *l. 14. ff. eod.* Sed & in universum
datur in omnes, qui per intercessionem mulieris liberati
sunt *l. 8. §. 11. eod.* Ideo ut in debitorem, ita & in here-
des ejus successoresque omnes alios competit *l. 1. §. 10.*
ff. h. t. Una cum debitore liberantur & accessiones, ut
fidejussores & pignora *l. 43. ff. de solut.* quamobrem in fi-
dejussores quoque debitoris restitui hanc actionem pla-
cet *d. l. 14.* Quod & in pignorum possessoribus intelli-
gendum est. Item cum duo sunt rei promittendi, si
unus per intercessionem mulieris liberatus sit, una quo-
que & liberatur alter *l. 2. ff. duob. reis §. 1. instit. eod.* &
hoc est, quod hic etiam placet, si pro uno reo interces-
sit mulier adversus utrumque restitui actionem creditori
l. 20. h. t. Restituitur autem hæc actio non tantum credi-
tori, sed etiam ejus heredibus, successoribusque omnibus
l. 10. b. t. si tamen fuerint duo rei stipulandi, & apud al-
terum mulier intercesserit, ei soli actio restituitur *l. 8.*
§. 11. ff. eod.

XVII.

Persequitur hæc actio rem *l. 10. ff. h. t.* ut prior debi-
tor tantum præstet, quantum præstaret, si mulier non
intercessisset, *l. 8. C. b. t.* Pignora vero a priore debitore
data non persequitur, quia ad ea sufficit vetus Serviana
l. 13. §. 1. b. t. l. 8. in fin. C. eod. Et quoniam hæc actio se-
quitur naturam prioris actionis consequens est, si prior
actio fuerit perpetua, ut restitutoria quoque perpetua
sit, si prior fuerit temporaria, talis quoque sit nova *l. 10.*
24. §. ult. b. t. & in temporaria quoque actione tempora con-
tinua

tinua numerantur post restitutionem, etiam si statim com-
petierit nova, quam primum mulier intercesserit *d. l.*
24. §. ult. h. t.

XV. III.
Affinia & concurrentia remedia cum hac actione sunt;
I. Actio Serviana de pignoribus, quæ ad intercessionem
accesserunt, si mulier intercedens pignoribus sibi caverit
ab eo, pro quo intercessit *l. 8. C. b. r. l. 29. ff. eod.* tamen
non tenentur pignora, quæ ipsa dedit *d. l. 29.* II. Si mu-
lier debitori heres extiterit, etiam directa actio habet lo-
cum *l. 8. §. 13. h. t.* & eatenus, quatenus scilicet heres est,
conveniri potest. Mansius de fidej. *C. 3. N. 24.* III. Ces-
sante restitutoria datur condictio acceptationis *l. 8. §. 8.*
h. t. IV. Rei vindicatio, qua mulier rem, ex interces-
sionis causa pignori datam, vindicat, & a creditore & a
emptore, qui creditore vendente emit, & vindicat libe-
re, non refuso pretio; & vindicat una cum fructibus,
& omni causa, *l. ult. §. 1. h. t. l. 7. C. eod. l. 39. §. 1. l. 40. de*
re vind. l. 11. C. distr. pign. V. Condictio liberationis *l. 8.*
§. 2. in fin. ff. h. t. Aliaque remedia de quibus vid. Wesen-
bec. aliosque DD.

X I X.

Jam tempestivum est monere auxilium S^{cti} Vellejani
non esse perpetuum, sed aliquando deficere. Unde vi-
dendi casus quibus hoc accedit. I. Dicimus hoc contin-
gere, si mulier judicio defendat eum, qui contra eam re-
gressum habere possit *l. 3. h. t. Vigl. ad l. 1. h. t.* II. Si
(uti ante dictum) sciens se Senatusconsulti ope defendi
posse, pro extraneo vel pro marito solvit *l. 4. §. 1. l. 5.*
8. §. 3. §. h. t. l. 1. 4. 9. C. eod. quia Senatus obligatæ mulieri
succurrere voluit non donanti, aut si sine præcedente
inter-

intercessione delegavit suum debitorem *l. 5. §. 8. §. 3. §. 5. l. 19. §. ult. Verfic. sicuti. l. 4. C. h. t.* III. Si pignus remisit *l. 8. pr. h. t. l. 22. C. eod. Mev. p. 3. Dec. 84. N. 4.* quod etiam fit, si id reddiderit debitori *d. l. 8. pr. l. 11. C. eod.* vel creditori posteriori, qui ignorans alienam pecuniam mulieri deberi, mulieri ex unius debiti causa solvat, temporis prærogativam cedit *l. 17. §. 1. h. t.* IV. Si sciens se heredem non esse, in jure interrogata, heredem se esse responderit, quia sciens deceptus *l. 23. h. t.* V. Si hereditatem alicujus sine fraude creditorum adeat *l. ult. pr. h. t.*, aut hereditatem emat *l. 13. in fin. princip. h. t.* licet debitores hereditarii solvendo non sint *l. 19. §. 3. h. t.* si apud eum, pro quo intercessit, intercessisse videtur: velut si tutoris heredi persuadeam, ut tutoris hereditatem adeat, ex qua pupillis heres tutelæ actione præstare quid teneatur *l. 19. pr. §. 2. h.* vel tutori mandet immiscere se hereditati, a qua ipse abstinet pupillum, eaque de causa aliquid pupillo præstiterit *d. l. 19. §. 2. h. t.* VII. Si creditor ignorans mulierem intercedere velle, eum ea ab initio contraxerit, plurimum enim interest, utrum cum muliere quis ab initio contrahat, an alienam obligationem mulier in se transferat *l. 17. pr. h. t.* hoc enim casu diligentius debet inquirere creditor, priori non item, ratio est in *l. 11. h. t. fac. l. 24. §. 1. de minor. l. 8. §. 1. ff. de administ. tut. l. 3. §. 5. de Carbon. edict. vide porro l. 4. pr. l. 11. l. 12. l. 17. pr. l. 19. §. ult. l. 27. 28. §. ult. ff. h. t. l. 10. 13. C. eod.* VIII. Si mulier alteri donatura ejus creditori solvat *l. 4. §. 2. h. t.* Si ex liberalitate pro patre condemnato solvit *l. 21. §. 1. h. t.* aut dotem promiserit *l. ult. C. h. t. l. 41. pr. de jure dot. sive illa mulier sit propria filia, l. 12. C. h. t. l. 32. §. 2. ff. de cond. indob.* Sive etiam quælibet extranea *d. l. ult. C. h. t.* verbis *qualibet muliere.* aut res suas obligaverit dotis constituendæ causa *l. 12. C. h. t.* & est hoc inductum favore dotis, ut ipse Justinianus in *d. l. ult. C. h. t.* differre testatur. Cujus favoris ratio redditur in *l. 1. ff. solut. ma-*

trim. IX. Et in genere, si mulier de lucro agit, *l. 15. b. t.* aut cum pauperior non sit *l. 21. b. t.* forte dum solvit venditori *l. 28. pr. b. t.* plura exempla sunt in *l. 3. 13. pr. l. 17. §. ult. l. 25. §. ult. b. t.* vel cum debitor mulieri solvit, quod alii debet, & a muliere stipulatur creditorem rem ratam habituram *l. 15. b. t.* vel pro creditore se alii obligavit: vel a creditore suo, vel se debitorem suum delegari passa est *l. 2. C. b. t.* vel a creditore suo delegata promittat pro eo, cui delegata est *l. 24. pr. b. t.* vel pro eo, quem creditori suo delegavit, intercessit *l. 27. §. ult. b. t.* vel servo suo credi iusserit *l. 25. pr. b. t.* vel pro eo in negotio suo fideiussit *d. l. 25. §. 1. b. t.* Et debitor mulieri dederit pecuniam meam, ut pro ipso solvat, vel promittat *l. 22. b. t.* Sande. *lib. 3. Tit. 11. def. 1.* vel is pro quo mulier intercessit, id quod promisit mulier eidem præstitit. *l. 16. b. t.* Si ei pro quo intercessit mulier heres existit *l. 95. §. 2.* Versicul *aliquando, de Solutionibus l. 8. §. 13. b. t.*

X. Si mulier neque veterem, neque novam obligationem alienam suscipiat, sed ipsa obligationem fecit, veluti indemnitatem tutoribus promittens, ne prædia pupillorum distrahantur. *l. 8. §. 1. b. t.* vel si tutores petiit, & sponte periculum suscepit *l. 6. C. b. t.*

XI. Si mulier deceperit creditorem, puta si mentita sit negotium suum esse, de quo agebatur, non alienum, & creditor ignoravit: aut si permiserit alicui, ut alii, sive marito, sive extraneo, res quæ mulieris erant, tanquam suas obligaret *l. 2. §. 3. l. 13. l. 30. ff. b. t. l. 5. C. eod.* ductum ex Sententia Senatusconsulti, quo infirmitati mulierum succurritur, à quo longe abest factum ejus, quæ creditorem decipere voluit. Hinc illæ sententiæ veterum in eam rem notatu dignæ: deceptis, non decipientibus jura opitulantur item infirmitas feminarum, non calliditas auxilium meruit, & infirmitati non calliditati mulierum consultum est Senatusconsulto *d. l. 2. §. 3. d. t. d. l. 5. C. eod.*

XII. Si aliquid pro intercessione accepit, idque vel instrumento scriptum sit

fit tribus testibus subsignato, & publicè confecto, vel à creditore probatum *l. 23. C. h. t.* (quod late explicant Menoch. *de presumpt. lib. 3. praf. 21. N. 4.* Ant. Tessaür. *de rif. 222. N. 14.* Joh. Sangerus *de except. p. 3. C. 9.* nulla enim hic imbecillitas vel infirmitas, nullum periculum rei familiaris, quando mulier intercessionis suæ præmium accipit, & augustissimum amplissimi ordinis privilegium pretio nummario æstimat, ac quasi dehonestat *argum. l. 1. §. 5. ff. de Extraord. cogn.* id quod & in minus idonea muliere locum habet *d. l. 23. §. 1.* quamvis vero DD. quantitatem accepti arbitrio judicis committant *arg. l. 1. pr. de jure Delib.* Menoch. *de arb. judic. lib. 2. Caf. 234. N. 3.* Sichelard. *ad rubr. Cod. h. t. num. 10.* Duar. *Codic. h. t.* Molin. *de Justit. & jur. Disput. 40. Num. 17.* malim tamen legem generaliter sequi, nisi forte admodum exiguum quid accepisset, quod contemni oportet, quanquam hoc præter legem. Vid. Zanger *de Excep. p. 3. C. 9. N. 44.* XIII. Si exceptioni Senatusconsulti Vellejani mulier renunciaverit, non tantum in judicio, sed etiam extra judicium. Quia enim hoc jus in favorem mulieris est introductum *l. 40. ff. de cond. indeb.* recte ei renunciat. Et cum à voluntate mulieris pendeat, an velit intercessionem irritam an ratam esse *l. 31. ff. h. t.* Cumque mulier & defensionem suscipiendo cavendoque *l. fin. §. pen. ff. h. t.* & solvendo, sic voluntatem suam declarare possit, re adjuvetur *l. 8. §. 10. ff. h. t.* quid ni expresse sic pacisci, aut renuntiare possit? Certe ex dictis constat in arbitrio mulieris esse, an velit SCto uti an non. Nec ullus juris locus, nec ratio ulla exigit, ut de eo in judicio testetur: quæ quidem communior & receptior est sententia, modo mulier sit certiorata de exceptione hujus Senatusconsulti *l. 30. ibi cum scit se non teneri ff. h. t. l. 9. ibi, ejus SC. beneficio munitam se ignorans C. h. t. Gail. lib. 2. obs. 77. N. 1. Pruckm. ad l. 9. ff. de statu hom. part. 2. art. 25. N. 11. Joh. Fr. Balth. Resolut. Casuar. 12. N. 11. Fach. l. 2. C. 60. Struv. th. 10. Joh. a Sande*

l. 3. *Tit. 11. def. 6.* & hanc renuntiationem in privato instrumento fieri posse tradit Franskius *b. t. N. 30.* Lauterbach: *b. t. §. 2. th. 6.* A qua sententia tamen non pauci, nec exiguae auctoritatis Viri dissentiunt, putantes saltem extrajudicalem renuntiationem irritam esse. XIV. Cessat Senatusconsultum si mulier intercessit, & biennio elapso ab illa intercessione, pro eadem causa intercedat, sive cavendo, sive pignus, sive fidejussorem dando, tum enim ex prolixitate temporis non alienam, sed suam causam agere videtur *l. 22. C. b. t.* quia mulier in hoc casu praesumitur intercessisse in propria causa, quae praesumptio est juris & de jure. Menoch. *lib. 3. praes. 21. N. 2.* neque opus hic certioratione, cum non agatur hic de renuntiatione juris, sed de confirmatione prioris obligationis Menoch. *d. praes. 21. N. 3.* Hering. *N. 150.* Sane haec constitutio non habet locum, quando prima obligatio est ipso jure nulla. Molina *de 7. & 7. Disp. 540. N. 16.* ut si pro marito intercessit Trentacinq. *lib. 12. Tit. de fidej. resol. 2. N. 2.* XV. Si mulier mariti aere alieno gravati; & a creditoribus vexati, malum aegre ferens, cum creditoribus pacta est, ut nomen mariti sibi pro certa pecuniae summa venderent, se debitum illud cum bonis mariti jure retentionis, vel alio modo consecuturum, qualem casum defendit Hering. *de fidejuss. C. 7. N. 117. p. 175.* XVI. Si communem cum viro negotiationem exercent Gail. *2. obs. 90. N. 5.* XVII. Si juramentum intercessioni accesserit Treutl. *l. 1. D. 25. th. 5.* Gail. *2. obs. 77. N. 10.* Mascard. *de probat. Concl. 1028. N. 21.* Denique cum mulier habens Jurisdictionem & regalia fidejusserit, uti supra diximus.

FINIS.